

Katarzyna Drąg

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

**O PRZESZŁOŚCI, TERAŹNIEJSZOŚCI I WYZWANIACH
E-LEARNINGU
RECENZJA KSIĄŻKI**

Aleksandra Dziak, *Edukacja polonistyczna w dobie digitalizacji*, seria naukowa: Polonistyka Elektroniczna, 3, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Lublin 2012, 257 stron, ISBN 978-83-7702-554-3.

Recenzowana książka, choć jej tytuł wskazuje na polonistów jako głównych adresatów zawartej w niej treści, jest warta zainteresowania szerszego grona odbiorców: medioznawców, socjologów i wszystkich tych, którzy mają styczność z procesem edukacji zarówno w roli nauczycieli, jak i uczniów.

Analiza literackich i pozaliterackich tekstów funkcjonujących w przestrzeni wirtualnej oraz propozycje metodyczne i dydaktyczne zawarte w drugiej części książki Aleksandry Dziak poprzedzone zostały rozdziałami poświęconymi szerszemu spojrzeniu na kwestię e-edukacji.

W pierwszym rozdziale autorka podejmuje trudne zadanie zdefiniowania zjawiska, które w literaturze przedmiotu oraz języku potocznym nazywane jest za pomocą określeń: *e-learning*, *e-teaching*, *e-education*, *distance learning*, *distance teaching*, *distance education*, *teaching by network*, *telematic teaching*, e-edukacja, e-kształcenie, edukacja wirtualna, edukacja zdalna, kształcenie przez internet i wielu innych. Uporządkowanie chaosu terminologicznego wiąże się z rozważeniem znaczeń oraz różnic znaczeniowych pomiędzy wieloma terminami, które są używane synonimicznie, choć ich pola znaczeniowe nie pokrywają się. Autorka rozważa też kwestię przyczyn upowszechniania się niektórych określeń.

Punktem wyjścia do rozważań o istocie i formach e-learningu jest ciekawa prezentacja historii kształcenia korespondencyjnego zarówno w kraju, jak i na świecie. Rys historyczny zaopatrzony został ciekawymi przykładami sukcesów i porażek stosowania nauczania na odległość oraz przeglądem instytucji, które stawiały sobie za cel rozwój tej formy nauczania (np. powstałe w 1915 roku międzynarodowe National University Extension Association – Stowarzyszenie Eksternistycznych Kursów Uniwersyteckich).

Szczególną uwagę poświęciła autorka rozwojowi edukacji na odległość w wieku XX, omawiając szczegółowo wykorzystanie radia, telewizji i komputera w zdalnym nauczaniu, by ostatecznie omówić udział nowych mediów w służbie edukacji. Momentem przełomowym rozwoju nauczania na odległość było oczywiście upowszechnienie dostępu do internetu. Internet pozwolił na zniwelowanie najistotniejszych mankamentów dotychczasowej edukacji na odległość: braku bezpośredniego kontaktu nauczyciela z uczniem, braku możliwości zindywidualizowania procesu dydaktycznego, ograniczonych możliwości kontroli wyników nauczania. Podczas prezentacji najnowszych form wykorzystania mediów w nauczaniu autorka podaje przykłady konkretnych działań organizacyjnych podejmowanych na poziomie edukacji szkolnej oraz uniwersyteckiej. Omawia przykłady tworzonych i rozbudowywanych przez uczelnie polskie centrów e-learningu.

Pouczające są również rozdziały książki poświęcone podstawom prawnym e-kształcenia w Polsce, w których autorka przedstawiła wnioski wynikające ze śledzenia związanych z procesem edukacji na odległość przepisów prawnych oraz zmian, jakim one podlegają. Jest to zagadnienie ważne, aktualne i podlegające ciągłym przemianom wynikającym ze zmiennego charakteru samego zjawiska e-learningu. Rozwój mediów, dających coraz to nowe możliwości e-kształcenia, wymusza na prawodawcy zmianę i uszczegółowienie rozwiązań prawnych dotyczących takiej działalności edukacyjnej.

Szerokie i wnikliwe spojrzenie na formy e-edukacji uzupełnione zostało rozważaniami na temat psychologiczno-pedagogicznego wymiaru e-kształcenia. Autorka dokonała przeglądu strategii edukacyjnych w praktykach kształcenia na odległość i omówiła nowe role i kompetencje, które przypadają w udziale pedagogom, nauczycielom i wychowawcom w epoce popularyzacji e-learningu. E-kształcenie wymaga od nauczycieli (pracujących na każdym etapie edukacji) modyfikacji pewnych tradycyjnych postaw i nabycia nowych umiejętności dydaktycznych. Aleksandra Dziak opisuje również sylwetkę ucznia (studenta) będącego beneficjentem e-learningu. Za jeden z podstawowych postulatów uznaje wykształcenie u uczniów kompetencji informacyjnych. Kompetencja ta jest konieczna do sprawnego i efektywnego funkcjonowania nie tylko w świecie nauczania na odległość, ale świecie mediów w ogóle.

Druga część omawianej publikacji poświęcona została zagadnieniom ściśle związanym z polonistycznym procesem dydaktycznym. Autorka przywołuje w niej nowe pojęcia związane z funkcjonowaniem literackich i pozaliterackich tekstów w przestrzeni wirtualnej. Godne zainteresowania są też analizy wybranych zjawisk językowych, będących efektem rozwoju nowoczesnych mediów elektronicznych. Książkę zamykają rozdziały, w których autorka podaje praktyczne wskazówki metodyczne oraz omawia formy organizacyjne nauczania na odległość.

Książka Aleksandry Dziak porusza zagadnienia bardzo aktualne. Pojawiła się ona w czasie wzmożonego zainteresowania e-edukacją i jej rozwoju. Jest to pozycja cenna, dająca pogląd na całość tego złożonego zagadnienia, wykraczająca daleko poza perspektywę polonistyczną. Zwraca uwagę wysiłek kwerendalny i badawczy autorki, którego wyrazem jest bardzo bogata bibliografia. Autorka, tworząc pracę interdyscyplinarną, odwołała się skrupulatnie i twórczo do literatury przedmiotowej, dając jednocześnie czytelnikom zainteresowanym tematem e-learningu podstawy do dalszych poszukiwań.

Edukacja polonistyczna w dobie digitalizacji jest pozycją wartą zainteresowania osób poszukujących informacji o istocie oraz wyzwaniach stojących przed e-edukacją zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym.